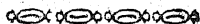

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
 ENGEDELMÉVEL.

Nro 47.

Költ Bétsben, Karátson Havának (Décembernek)
 11-dik napján 1798-dik Efstendőhenn.

Bonaparténak 's az ő Seregének Egyiptomi kör-
 nyűllásai, oly bőv tárgyat szolgáltatnak most az
 írásra; hogy jöllehet már a' múlt postánn is nagy
 részét foglalta az el Hírmondónknak a' mit erányos-
 nak találtunk közleni azokból: elég meg-írni való
 maradott mindazáltal mostanra is, mint az itt követ-
 kező Előadás bizonyítja, melyet minthogy több
 hofzfsas Fr. Tudósításoknak figyelmetes el olvasása
 után szerkeztettünk így öfzsze: hiszszük, hogy ked-
 vet találunk véle Érd. Olvasóinknál.

Mely dühös indulattal viseltessenek az
 Arabsok a' Frantziákhoz: meg-tetfszik on-
 nét, hogy nem elégefznek meg mind Azo-

C c c

kat, valakiket kezekre keríthetnek, megfosztani életektől; hanem sokakat közzülök, (mint már a' múlt postánn is írtuk Kapitány Gay Leveléből) még kínos halállal is ölnek meg. Így ölettegett meg nevezetessenn egy Hajóslegény, ki még az Abukíri veszedelem előtt tizennegyed magával ki-menvénn a' szárazra vízért, az Arabsok által el fogattatott. A' több Társait mindjárt le-öldösték az Arabsok: hanem minthogy nékie az oldalánn, egy által-kötő erfenyt (tűzfő) találtak, a' melyben száz liver vólt: minekutánna ki vették volna abból a' pénzt: meg-töltötték azt puskaporral, 's újra fel kötötték a' Hajóslegény' derekára, még pedig igen szorossann, 's meg-gyújtották.

Hogy az Arabsok verengező ólálkodása által, még a' leg-szemessébb őrizkedés mellett is, sokat veszíthettek a' Fr. ák: nem lehet ennek meg bizonyítására alkalmatossabb próbákat fel-hozni, mint magoknak a' Bonaparte' seregebéli és seregéhez tartozó Személyeknek vallástételeiket. Illyenek: a' már esmeretes nevű Fő Ingenieur-Tíft *Le Père*; Hadi-Kommiszszárius Julien; és egy Botánikus (Füvészt). A' Botánikus, Júl. 26-dikánn indította Nagy-Kairóból egy Pari'si Barátjához a' maga Levelét, melynek ide tartozó Tzikkelyei ezek: „Sok Pajtásimat láttam meg ölettegni. — Egy Ofloptól, 15

lépésnyi mezfízeségre állapodott meg egy Katona, 's mindjárt oda lett az élete (t. i. a' leskedő Arabsok által). — Midőn Alsó-Egyiptomnak valamely Helységébe megy bé az Ember: olyhá tarthatja, mintha Gyilkosok' bandája közzé ment volna. — Ha a' szép Piramisokat közélről akarjuk látni: szükség a' végre, hogy három vagy négy százann álljunk öfzfé, 's úgy induljunk el azokhoz. Nem lehet bátorságossann ki-menni magános Személynek a' Városból. *Boza*, oly oktalanságot követett el a' minap, hogy ki ment egy puska-lövetnyire, 's mindjárt üzöbe vevődött 15 Arabsok által. — Egyebet most nem tehetek Kedves Barátom! annál az ígéretnél, hogy mihelyest, a' meg-ölettetéstől való félelem nélkül ki lehet járni a' Városból: mindjárt egy Fü-gyűjteményt fogok számodra készíteni.“ — — *Le Père' szavai* ezek: „A' mi Seregünket mindég fogyasztják a' betegségek 's a' szüntelen való apró veszteségek. Sok ki-küldözött Lovas tsoportjaink enyésztek már el. Azólta, hogy meg-írák utóljára, az áldozatokká letteknek neveiket: Azoknak számához juttatta (az Arabsok' kegyetlensége) Jaubert és Peyres Kommisszáríusokat; és Renárd (nevű) Egésségre ügyelő Tisztet.“ — — *Hadi Kommisszáríus Julien*, ámbár egy felől nagyon igyekezett szépíteni Levelébenn a'

magok Egyiptomi szerentséjeket: kéntelenített mindazáltal más felől ő is megcsmérni az igazságot ily vallástétele által: „A' kóborló Arabsoknak öldökléseik gyakran meg-újították a' Vándéi (Fr. Országi belső) had' szörnyűségeit. Sok Hazánkfiainak szerentsétlenségét kell fájlalnunk, a' kik magánossann el fogattattak 's irgalmatlanúl meg ölettettek.

Ily szomorú környülállások között nem tsuda, hogy a' Botánikus, panaszra fakadt a' Barátja ellen, a' ki rá vette őtet, hogy Egyiptomba mennyen. „Gyakran fájlalom — úgymond — kedves M . . . m, hogy a' te barátságodért erre az útra indúltam.“

Éppen nem lehet azt is tsudálni, hogy még Katona - Tisztek is vágytak viszfza Épyiptomból a' Hazájokba, kik közzül p. o. Kapitány Gay, így írt az Áttyafiaihoz: „Ha a' szerentse viszfza vinne bennünket rövid idő alatt Fr. Országba; én mindjárt azonleszkegészsz tehetségem szerént, hogy meg-nyerhessem el botsáttatásomat: bar akármibe kerüljön is az: Vágytam a' ditsőségre; mert meg-kellett lenni: de nem vágyok többé. Mostani kívánságom már tsak az, hogy tsendessenn élhessek közötetek.“

Még tsak két nevezetességeket említünk most Bonaparte' Egyiptomi környül-

állásainak Históriájából, úgymint: 1) Száz Személyre terített volt asztalt Bonaparte Sept. 12-dikénn Kairóbann, a' melyhez sok előkelő Egyiptomiak is voltak hivatalosok. 2) A' magával vitt Tudósoknak, közel a' mezőhöz, a' leg tisztább levegőegű, 's leg alkalmatosabb részében a' Városnak rendelt szállást, melyről így írt Coquebert nevű Botánikus, Sept. 13-dikánn: „Leg szebb kert egész Kairóbann a' hol sétálghatunk. Vagynak abban két gyönyörű állék (élőfa sorokkal két felől bé árnyékozott sétáló-utak). Ezek közepénn egy nagy tó vagyon, mely, kellemetes híveségét okoz. Ott szoktunk minden estvéneként özfze-gyülekezni több vagy kevesebb számmal, 's beszélggetünk kedves Hazánkról, Barátinkról, kívánságainkról, 's reménységinkről. Minden Dekádbann (tíz napbann) kétfzer tart Ülést a' Társaságunk. Eppen ma reggel tartott egygyet. Most a' hol bátorsággal járkálhatunk a' kóborló Arabsok miatt, nem találunk más plántát egy tövisses kis tsemeténn kívűl, mely *Hedysarum algarinak* neveztetik: hanem, ha a' nagy melegek az áradással egygyütt megszűnnek: reménylem, hogy sok plántákat gyűjthetek, és ez meg-történik már 40 napok alatt.

Frantzia-Országi Tudósítások.

A' Direktoriális Újság, mind tsak

folytatja, a' Bonaparte' Kairói Hirdetményeinek és parantsolatjainak közönségessé tetelét, de a' mellyek, a' dolognak akkori (úgy mint September' végéig való) mibenn létéről nagyon kevés bizonyosságú világosítást nyújtanak.

Egy Párisi magános Újság, így ír a' Fr. áknak Egyiptomi körülállásaikról: „Bonaparte, Egyiptomot nem elébb, hanem csak a' nyár végén foglalhatta el. Sueznél igen kevés hajókat kapott, azok is mind avúltak voltak; 's azombann, mivel az ellenébe fúvó szelek' ideje is bé állott: által látta, hogy már késő, az Indiába teendő útról gondolkodni. Le tett hát arról, és csak azon igyekezett, hogy magát Egyiptombann erőss lábra állíthassa. Akkor történt a' mi Hajósseregünk veszedelme; azt követte a' Török Udvár had-izenetje; és az új meg-támadtatásoktól való félelem. Ekkor a' Frantziák látván, hogy egészízenn bé-vagnak zárva, és sem a' ki-szabaduláshoz, sem semmi segedelemhez reménységjek nem lehet: minden gondjokat arra kellett fordítani, hogy magokat, 's a' már általok el nyertt részeket védelmezhessék. Fruktidor Hónapját, mind a' nagy hévség, mind a' Nílus' gözölgése, 's azombann leg kisebb lengedező szélnek is nem léte miatt, elég nagy bajjal vonhatták ki; hanem

Vendemiaire hónappal bé-állott a' jó és termékeny idő. A' még meg maradt Sereg tehát hozzá szokik már lassann lassann az oda való Klimához is 's a' t.

A' Törvényhozó Ifjabbik Tanács, szüntelen a' Kaszfiát illető tárgyakkal foglalatoskodik, leg-nagyobb részént, és gyakran tart titkos Üléseket. A' belső dolgokra ügyelő Ministernek, a' 7 dik esztendei költségekre 8,637,076; a' Finantz - Ministernek pedig 4,852,800, lívert rendelt. Meg-határozta, a' Személyektől; ingó bingó jószágoktól; és a' pompázástól fizetendő adókat is, mellyek közzül a' két első, 25,500,000; az utolsó pedig 4,500,000 lívert hajt bé.

A' Respublika Belgiomi Ofztályaibann még mind untalan tartó Zenebonákról, Brülzfelből; Növ. 23-dikánn így írnak: Az Insurgensek, kik magokat Diesttől visszavonták, csoportokra oszolvánn, a' leg-sűrűbb erdőket el foglalták. Kempenlandbann az Insurgensek, még mind eddig hatalmasok, és naponként nevednek. A' tzelbann lévő közönséges meg támadtatása az Insurgenseknek meg mind ez ideig elhaladt — Az Insurrekzióbann való részvételeért meg-árestáltatott, vagy még meg-árestálandó Egyházi Személyeknek száma, meg-haladja az 1200-at. — Ha meg-bi-

zonyosodik, hogy a' szomszéd Soigne erdő-
benn Insurgensek tartózkodnak: úgy a' mi
Városunk újra Katonai igazgatás alá véte-
tődik. Itt sok Kávébázak és Vendégfoga-
dók zárattattak bé. A' Szabadság' piattzá-
ra töltött ágyúk vagynak ki-szegezve,
mellyek mellett, égő kanótzokkal állanak
a' Pattantyúsok. A' Strázsák' száma, min-
denütt szaporított, A' kinek vólt is ed-
dig Pafzszusa (vagy Bátorságosító-írása)
a' Tanátstól: most újjat kell néki kérni;
és ha harmad nap alatt nem kér: meg-
árestáltatik. A' Katonai laistromba leg-
először bé-írtt Iffjúságnak ma kellett vólna
ki-állani, hogy Caen felé induljon, és
ott az (úgy nevezett) Angliai Sereg közzé
bé-szerkeztetődjön: de nem jelentek meg
többenn hat Iffjaknál: minekokáért a' Ta-
náts egy kemény hangú Hirdetményt adott
ki, melybenn eleikbe terjesztette a' ki-ma-
radott Iffjaknak, minémű szomorú követ-
kezéseket fognának vonni magokra, és
Famíliájokra, ha továbbra is vonogatnák
magokat engedetlenül, a' Respublikáért
való fegyverfogástól.

(A' később Belgiomi Tudósítások, tar-
tósának jövendőlík az oda való támadást.)

Olasz - Országi Tudósítások.

A' Cisalpina Respublikábann lévő mo-
stani Franzia Vezér Generális Joubert, Me-

diolánumból Növ. 17-dikénn indúlt el, a' kormányozása alatt lévő Sereg' állapotjának meg vizsgálására. El indulása előtt egy parantsolatot bõtsátott vólt ki, hogy a' Cisalpina Respublikából minden ott tartózkodott Tsászári Kir. Tisztek, 8 napok alatt el takarodjanak.

Olasz Országban a' Fr. Gyalogság Generális Inspectorá Generális Moreau, Nov. 15-dikétõl fogva Mediolánumbann mûlat, hová a' Generálstab Feje Montrichard is, Frantzia Kommisszáríus Faypoultal egyetembenn, Nov. 18-dikánn el érkezett.

A' Graubündten felé nyúló Adda- és Oglio - meljéki vidékekre, nem különben Vel'linbe is sok Katonaságot szállítottak a' Frantziák.

Ankóna, Rimini, és Róma Vidékeire is feles számú Fr. Katonaság takarodik: hová már Generális Championet is el ment, a' ki fogja vezérelni azon Sereget, ha a' Nápolyi Udvarral hadba keveredne a' Fr. Respublika.

Azt a' botránkoztató igazságtalanságú Törvényt, mely a' Cisalpina Respublikában 333 Famíliákat kényszerített vólna 10 millió lívert érõ Nemzeti jószágnak megvevésére, maga vis'fza vette ismét 's ki vetkeztette kötelezõ erejébõl a' Törvényhozó - gyûlés.

Ama' híres Musikai - nóták' készítoje Piccini, leg nagyobb réízét keresménnýé-

nek, a' Fr. Országi közönséges Kassaába adta vólt bé, hanem már 1792-től fogva semmi pénzt se' kaphatván Párisból, öregségére igen nyomorúságos környűállások között vagyon: minekokáért fel tette magában, hogy személy szerént el mennyen Párisba, hogy csak valami részét is megkaphassa még ott vesző-féibenn lévő tulajdonának. Már meg is indúlt Nápolyból Rómába, a' hol úti-pénzt kapott a' Fr. Kommiszszáriusoktól.

A' Nápolyi Tudósítások szerént, Admirális Nelson, Málta vidékéről 150 Frantzia foglyokat vitt vissza a' Nápolyi parthoz magával, kik akkor adták meg magokat, mikor Máltánál Gozzó Szigetét az Ánglusok el foglalták. Málta előtt három líneai hajók, és 4 Fregátok maradtak, mellyekhez mentől elébb segítséget fognak küldeni az Ánglusok. Azombann a' Vallettábann lévő Fr. Örizet nagy szűkséggel küszködik, és naponként fogyasztják azt, mind a' betegségek, mind a' Pártosokra való ki-tsapások.

A' Nápolyi Kikötőhelybenn 4 Portugallus, és 3 Ánglus líneai hajók, 's két Ánglus Brigántinok feküsznek.

Genuából Növ. 17-dikénn írták, hogy a' Generális Desolles' helyébe rendelődött Generális Lapoype, kívánta vólna a' Ligúriai Direktóriumtól: hogy ötöt az egészsz

Katonaság Fő Kormányozója átegye; hanem azt a' feleletet vette: hogy Ligúria fegyveres erejének idegen kézbe való adása, ellenkezik a' Konstitúcióval.

Korzikánál, Calvi Városa' partjai előtt, egy Anglus Hajóssereg mutatta magát. Kétség kívül az, mely, a' minapabann indult el Gibráltártól. Egy Fr. Hajós-Kapitány, a' ki Basztiától Növ. 11-dikénn indult el, és Növ. 14-dikénn érkezett Varignánóhoz, azt beszélte: hogy Korzika' Lakosi közzül sokann szítanak az Anglusokhoz, kiknek meg-támadásától tartanak is ott az Elöljárók. Ugyan azon Kapitány beszélte azt is: hogy Korzikától, valósággal egy Frantzia Hajósseregetske indult el Egyiptom felé, 3 ezer főből álló földi Katonasággal.

A' Római Respublika' állapota napról napra kétségesebb: mind azért, mert kívülről is czélba van véve; mind pedig a szemlátomást nevededő belső békételenségre nézve. A' pénz egéfszenn ki fogyott onnét; az eleség, méreg drága; és a' Papiros pénznek nints semmi betse; sok Kalmárok bé-zárták a' boltjaikat; és a' Nemzeti jószágok tsekély árron vesztegetődnek el. Azombann keményenn megbünteti az Igazság-szolgáltatásra ügyelő Miniszter mind azokat, kik az Áfszignáltak el vevésétől magokat vonogatják.

Spanyol-Országi Tudósítások.

A' Király neve napja' innepénn, mely szokott czeremóniával tartatott Növ. 5-dikénn, meg-jelent Hertzeg de la Paz is, és sokáig beszéllgetett különössenn a' Királlyal. — Mádrítba várattatott a' Portugaliai Udvarnak Diego de Noronha nevezetű Minisztere, a' ki Békességet alkudni küldött Párisba: de mivel nem boldogúlhatott a' reá bízott dologbann, és már most Mádrítbann szándékozik, a' mint van a' híre, újj próbát tenni, az említett alku eránt, a' Spanyol Udvar' közbenjárása mellett. — Három tenger-meljéki nevezetes Városokba Katonaság küldött, és a' Kádixi Híradások szerént. nagy készültek tétettek az ottani Kikötőhelybenn álló Hajósseregnél.

Elegyes Tudósítások.

Batáviábann a' Terroristák újra felül akartak fordulni: de Növ. 19-dikénn estvéli 11-ed fél órakor el fogdostattak a' Fejeik Hágábann.

A' Párisi Bankó, két esztendőktől fogva áll már fenn, és ámbár semmi függésbenn nints a' Direktóriumtól: még is nagy vólt a' hitelessége; hanem Növ. 17-dikénn, meg-szökött a' Direktora, Polgár

Monneron, 's egy czedulát hagyott maga után, melybenn jelentette, hogy ő, harmadfél millióval adós a' Bankónak.

A' Spanyol Királyi Magzatokonn szentséssenn ment végbe a' múlt postánn említett Himlő-óltás.

Londonbann az Ország gyűlés újra Üléstartáshoz fogott Növ. 20-dikánn.

Magyar Ország.

Kalotsáról Decemb. 1-ső napján: — „Az idevaló Érseki Káptalannek érdemekke telvesősz Fő Prépostja Almiásiumi Püspök Vajkovits Imre Ő Nagysága, úgy enyészte el testére nézve közzülünk Növ. 28-dikánn: mint a' mely Szövetnek, a' leg nagyobb lobogású világosítása közben alszik el: mert nem csak a' természet szerint frissebb, elevenebb, 's erősebb élete' korát szentelte a' tudományoknak, hanem a' már meg-élemedett idejének utolsó esztendeibenn se' szűnt meg buzgóann szorgalmatoskodni azok körül, szintén addig, míg meg szűnt lenni az élők között. Halfnos szorgalmatoskodásinak fenn-maradandó tanúi lesznek az általa készített tudós munkák. Született 1715-dik esztendőbenn Júl. 22 dikénn Nagy-Váradonn. A' Jesuiták' Társaságába lépett Trentsénbenn 1733-dik eszt. benn; 's annak rendszerént való Papi-

Tagjává fel-esküdt 1751-benn. Kassánn, Világi böltsességet tanított; későbbenn Sz. Írást magyarázott, 's a' Pápák' rendelkezéseiről értekező letzkéket tartott Nagy-Szombatbann; azután Györött, a' Vallás' méjebb tudományát tanította. Onnét Budára ment a' főbb Tudományokra vígyázó Elöljárónak: onnét ismét Pozsonba, Könyvek' vizsgálójának. Végre Kormányozójává is lett a' maga Társainak, elébb Pétsett; azután Nagy-Varadonn; onnét, a' Társaság' meg-szünésekor, akkori Kalotsai Érsek Patatich Ádám által, Kalotsai Kánonokságra hívatottatott 1776 dik efztendöbenn; 's Nagy Préposti és a' fenn nevezett Püspökségi méltóságra emeltetett 1790-dik efzt. benn.

Erdélyből Károlyfejérvárról Nov. 18-dikánn: — „ Tegnep estveli 6 órakor múlt ki e' Világból, a' mi Közönségessenn szíretett 's tisztelt Püspökünk Gróf Battyányi Ignátz Ö Exc. ja, 57 efztendőkre terjedt Apostoli életéhez valóbann méltó halállal, a' maga Káptalannyabéli Fő Tifzt. Kánonokoknak 's az ide való több Papságnak is szomorúánn ájtatoskodott gyülekezetébenn. Halálát okozták, lábainak elmérgesedett sebjei. Örök emlékezetet érdemlő jó-téteménnyel tetézte ezen Ofzlop-embere Nemzetünknek, a' már tudva

lévő előbbeni nagy hazafiúi áldozatait, még a' maga utolsó napját meg előzőtt estvénn is, úgymint a' melynek 5 dik óráján, 9 dik Kánonokká szentelte fel az eddig való Afztronomussát Fő Tiszt. Mártonfi Antal Urat, oly rendelés mellett, hogy valamint ezen mostani 9-dik Kánonok Úr, Gondviselője mind azon Egvisgáló épületnek, mind annak a' 30 ezer forintba került Biblióthékának, mellyeket, boldogult Fő Pásztorunk Júl. 31-dikénn ajándékozott, vala 38 ezer forint fundussal egyetembenn Erdély Országának: úgy ezentúl is mindenkor a' 9-dik Kánonok légyen Nemzeti Afztronomus és Biblióthekárius, a' számára fundált nyóltz száz forint esztendei fizetéssel, mindenkor az Ország' Kormányozójának fő vígyázása alatt.

Kolosvárait, nagy pompával iktattott bé Gróf Bethlen József Ő Exc. ja, a' Királyi Thesauráriusi hivatalba Név. 28-dikánn.

B é t s.

Bouge Ingenieur, Európa' Mappáját Berken Hazánkfia által, itt rézre mettetette, 's már a' napokbann Világ' eleibe is botsátotta következő titulus alatt: *Carte de L' Europe*, mellyet Károly Királyi Fő-Hertzegnek dedikált. A' Mappa igen nagy, 50 Szekziókból (Szakaszok-

ból) áll, minden Szektzio, egy közönséges árkus papiros nagyságú. Az árra öt arany.

* * *

A' Magyar Szó.tárák közzül, még mind eddig leg tökéletesebbnék talál atott az egy, mely e' tízm alatt: *Dictionarium Latino Hungaricum, et Hungarico-Latino-Germanicum* 's a' t. Auctore Francisco Páriz-Pápai, locupletatum per Petrum Bod. Szebenbenn 1782 dik. benn közre botsáttatott, 's oly kedvesenn vétetett a' Magyar Hazafiaktól, hogy annak Kiadója el tökéllette magábann, azt újra ismét sajtó alá tenni. — E' második nyomtatás nem tsak külsőképpenn a' papirosra, nyomtatásnak tsinosságára, 's árrának türhetőségére nézve nem léfzen az' elsőnél alább való, sőt a' Kiadó meg-akarván a' Tudósoknak kívánságát előzni, hogy azt belső érdemére nézve betsesebbé, 's hasznosabbá tehesse, annak Magyar, Deák, és Német részét, még egy Német r-szfzel meg szaporítani igyekezik. Az itten tsak rövideden édeklert körülállásokról kevés idő múlva bővebb Tudósí ás fog következni, elég légyen most rövideden jelenteni, hogy hihetőképpenn az egész munká egy fél esztendő folyta alatt világosságra fog jönni annyival is inkább, mivel ama' fáradhatatlan Előmozdítója a' Tudományoknak, 's Hazai nyelvünknek Pozsonyi és Pesti Könyvnyomtató, Fűskúti Landerer Mihály, annak egy részét fogja ki-nyomtatni. Szeben 3-dik Nővemb. 1798.

Hochmeister Márton
Kormányfőzék Könyvnyom-
tatója. m. k.